

Editorial

En el capítol III de la segona part del *Quixot* deia Alonso Quijano que els historiadors que es valen de mentides haurien de ser cremats, com els que fan moneda falsa. El Cavaller de la Trista Figura estava molt enfadat perquè al seu cronista Cide Hamete Benengeli li havia faltat una mica de discrecció per amagar certes accions poc dignes de la seva fama. El batxiller Sansón Carrasco, però, li recordava que una cosa era escriure com el poeta, que cantava les coses com haurien de ser, i una altra era escriure com l'historiador, que explicava les coses com van ser, sense afegir ni treure res a la veritat. A diferència de Cide, d'altres historiadors falten a la veritat sense dir cap mentida, la qual cosa provoca la satisfacció dels que, com don Quixot, viuen al marge de la realitat.

Fa anys que el compromís amb la veritat històrica s'ha convertit en una bagatel·la per a ús d'historiadors. Als professionals del passat encara els fa respecte flirtejar amb el dol per no trencar un codi deontològic que, malgrat tot, mai no van jurar. A partir dels presupòsits gnoseològics que plantejava el filòsof marxista polonès Adam Schaff, els aprenents d'historiador es van desfer de la intractable «veritat absoluta» i van anar de la mà de la «veritat relativa», més respectuosa amb la pluralitat de judicis i amb la concepció que considera el coneixement com un procés acumulatiu.

Quan la professionalització de l'ofici d'historiador havia arribat en aquest país al seu grau més alt després de la quarentena franquista i quan es van poder establir una diversitat de canals per a la difusió de la recerca històrica i del debat historiogràfic, va aparèixer internet. La il·lusió d'exhaustivitat que havia tingut l'historiador abans de la globalització digital va quedar en evidència i el control de qualitat que, per a la diversitat d'aportacions, havia establert, va ser ultrapassat per uns canals més àgils i més accessibles. La xarxa s'ha convertit en una plaça pública rabelesiana on l'acadèmic, l'aficionat, el venedor i el xarlatà exposen els seus continguts i les seves mercaderies a una concurrència molt heterogènia que passa irreverent per les parades, les mira i s'emporta el que necessita, ni més ni menys, sovint sense tenir la confiança de no agafar gat per llebre.

En aquest mercat d'informació i de productes, la històrica encara ocupa un espai molt discret en relació amb d'altres temàtiques o articles. Tot i així, un estat de la qüestió sobre la història a internet, més enllà dels milions de pàgines on

surt referenciat aquest terme, ha d'entendre els continguts que incorpora cada *web*. Una mirada ingènua posa de manifest que, ara per ara, la història a internet és un tauló d'anuncis, una oficina virtual, un modern llibre de text de batxillerat, una fira d'apunts, un basar d'antiguetats i un promptuari d'efemèrides. Malgrat aquest panorama, internet s'ha convertit en la infoteca dels curiosos i dels estudiants (també dels estudiants d'història), molts dels quals han arribat al convenciment que el que no surt als resultats d'un cercador no existeix. Els professionals del passat, per la seva banda, davant els materials tan indolents que troben, han acabat per pensar que la xarxa és una futesa o una frivolitat.

En aquest panorama, les revistes universitàries d'història, moltes de les quals van néixer als anys vuitanta com un vehicle renovador de la disciplina, no poden mantenir-se al marge d'aquest fenòmen. En un món on tot es copia, no podem refugiar-nos en un rànica desconfiança o en una il·lusió mercantilista. Si no volem veure els nostres esforços relegats als llibres tancats i si no volem que el nostre esperit crític quedi ofegat pel discurs sensual, les revistes científiques d'història han d'oferir els seus continguts a internet en un exercici de responsabilitat pública en profit dels curiosos, dels estudiants i dels mateixos professionals. És per això que MANUSCRITS ja fa alguns anys que és en la xarxa.

* * *

Aquest humero 24 que podeu llegir també en internet torna una altra vegada amb el tema de la història de la guerra. Malgrat que tradicionalment es sostenia que la guerra fou la primera modalitat coneguda de relacions internacionals dels homes, una idea equivocada del pacifisme havia negligit l'anàlisi de la història militar. Tal i com els biòlegs han d'entendre els mecanismes d'extinció de les espècies o els metges els de l'aparició de les diverses malalties, per molta aversió que suscitin, la militar és una branca de la història l'estudi de la qual resulta imprescindible per entendre el nostre passat. Tant la teoria política com el dret com els avenços tecnològics —en enginyeria o medicina— com la mateixa evolució de les nacions i les representacions que els homes fan de si mateixos en forma d'identitat col·lectiva tenen un motor molt potent en la història militar. De fet, molts fervents pacifistes entengueren la necessitat del seu estudi. Així Herodot que es negava a creure que ningú no fos prou insensat com per estimar-se més la guerra que la pau i proclamava la cèlebre sentència de que en pau els fills enterren els seus pares, mentre que en guerra són els pares els que han d'enterrar els seus fills subvertint l'hipotètic ordre de la natura. L'arrelament de la ideologia que preconitza com a ideal la supressió de totes les guerres substituint-les per una organització de relacions humanes basada en la pau com a premissa bàsica no hauria de fer oblidar que l'aprisió del nostre passat i la comprensió del nostre present —i, malhauradament, potser també del nostre futur— requereix una focalització aprofundida en la seva globalitat, en els seus aspectes més amables i en els seus aspectes més funestos. És just reconèixer, però, que si bé després de la primera i la segona guerra mundial, a Europa, i després de la darrera guerra civil, a Espanya, s'intensificà de tal manera l'aversion al que les conflagracions havien comportat que fins i tot la mera

possibilitat de cultiu d'una especialitat històrica que s'acompanyés del substantiu militar quedava contaminada per la sospita d'allò políticament incorrecte, en els últims anys s'havia desglossat la desgraciada experiència del seu necessari estudi. Aquest número de MANUSCRITS hi ha recollides recerques i interpretacions d'alguns dels historiadors que han fet possible un canvi en les premisses i l'orientació de la nova història militar, sortosament dissociada del servei a un determinat poder polític i professionalitzada, en sentit històric, per aquests seus cultivadors. El professor Antonio Espino presenta el dossier d'aquest número que es completa amb els articles d'Àngel Casals, Núria de Lucas i Neus Ballbé; les memòries dels treballs de recerca de Marta Cusó i de David Gallardo i les ressenyes de novetats editorials, moltes de les quals relacionades amb el tema del dossier.